

Αριθμός 3303/2001

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Α΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 25 Σεπτεμβρίου 2000, με την εξής σύνθεση: Π. Χριστόφορος, Σύμβουλος της Επικρατείας, Προεδρεύων, σε αναπλήρωση του Προέδρου του Τμήματος και του αρχαιότερου του Συμβούλου, που είχαν κώλυμα, Γ. Παναγιωτόπουλος, Θ. Παπαευαγγέλου, Σύμβουλοι, Δ. Σκαλτσούνης, Χρ. Ντουχάνης, Πάρεδροι. Γραμματέας η Ε. Κουμεντέρη, Γραμματέας του Α' Τμήματος.

Για να δικάσει την από 11 Νοεμβρίου 1996 αίτηση:

των : 1. Υπουργού Οικονομικών και 2. Υπουργού Δημοσίας Τάξεως, οι οποίοι παρέστησαν με την Αφροδίτη Κουτούκη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, κατά του Α. Δ. Τ., κατοίκου Μελισσίων Αττικής (οδός Ζ. αριθ. ..), ο οποίος δεν παρέστη.

Με την αίτηση αυτή οι Υπουργοί επιδιώκουν να αναιρεθεί η υπ' αριθ. 319/1996 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Παρέδρου Δ. Σκαλτσούνη.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε την αντιπρόσωπο των Υπουργών, η οποία ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους αναιρέσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο ν Ν ό μ ο

1. Επειδή διά της υπό κρίσιν αιτήσεως, ασκηθείσης κατά τον νόμον ατελώς και άνευ καταβολής παραβόλου, το Ελληνικόν Δημόσιον, εκπροσωπούμενον υπό του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Δημοσίας Τάξεως, ζητεί την αναίρεσιν της υπ' αριθμ. 319/1996 αποφάσεως του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Διά της αποφάσεως ταύτης απερρίφθη έφεσις του Ελληνικού Δημοσίου κατά της υπ' αριθμ. 4990/1994 αποφάσεως του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, διά της οποίας, γενομένης δεκτής αγωγής του αναιρεσιβλήτου, τέως Αξιωματικού της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛ.ΑΣ.), περί αποζημιώσεώς του, κατ' εφαρμογήν της διατάξεως του άρθρ. 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικος, λόγω παρανόμου αποστρατείας του, είχεν υποχρεωθή το Ελληνικόν Δημόσιον να καταβάλη

εις τον αναιρεσίβλητον το ποσόν των 651.596 δραχμών εντόκως από της επιδόσεως προς το Ελληνικόν Δημόσιον αντιγράφου του δικογράφου της αγωγής ταύτης και μέχρι πλήρους εξοφλήσεως του χρηματικού ποσού αυτού, το οποίον, ως προς το ύψος του, αντιστοιχεί προς το στεγαστικόν επίδομα, του οποίου θα εδικαιούτο ο αναιρεσίβλητος, εάν κατά το χρονικόν διάστημα από 1-6-1989 έως 6-7-1991 ετέλει, εν τοις πράγμασιν, εν ενεργώ υπηρεσία.

2. Επειδή η υπό κρίσιν αίτησις, νομοτύπως και εμπροθέσμως ασκηθείσα, είναι τύποις δεκτή και περαιτέρω ερευνητέα.

3. Επειδή διά της υπ' αριθμ. Φ.841.1/41/207083/1-12-1981 κοινής αποφάσεως του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Εθνικής Αμύνης, η οποία εκυρώθη, αφ' ης ίσχυσε, διά της διατάξεως του άρθρ. 10 του ν. 1284/1982 (Α' 114), εκορηγήθη από 1 Ιανουαρίου 1982 εις τους Αξιωματικούς, Ανθυπασπιστάς και Υπαξιωματικούς των Ενόπλων Δυνάμεων στεγαστικόν επίδομα, το μηνιαίον ύψος του οποίου εξαρτάται, κατά τας ειδικωτέρας διακρίσεις της εν λόγω κοινής υπουργικής αποφάσεως, εκ του βαθμού και της οικογενειακής καταστάσεως εκάστου των δικαιούχων, προεβλέφθησαν δε και ωρισμένοι εξαιρέσεις, ως προς την χορήγησιν του επιδόματος τούτου. Εις την διάταξιν της παραγρ. 7 της ανωτέρω κοινής υπουργικής αποφάσεως ρητώς ορίζεται ότι το στεγαστικόν επίδομα, το οποίον είναι απηλλαγμένον οιασδήποτε κρατήσεως υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου και τρίτων, καταβάλλεται προκαταβολικώς κατά μήνα διά των μισθοδοτικών καταστάσεων και δικαιολογείται βάσει των μηνιαίων μεταβολών των δικαιούχων. Ακολούθως, διά της υπ' αριθμ. 20472691/5822/0022/31-5-1989 κοινής αποφάσεως του Υπουργού Οικονομικών, του Υπουργού Εσωτερικών και Δημοσίας Τάξεως και του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας (Β' 423/1-6-1989), κυρωθείσης, αφ' ης ίσχυσε, διά της διατάξεως του άρθρ. 11 του ν. 1881/1990 (Α' 42), εκορηγήθη από 1 Ιουνίου 1989 σταδιακώς, κατά τον αυτόθι ειδικώτερον προβλεπόμενον χρόνον, μεταξύ άλλων, εις το στρατιωτικόν προσωπικόν της ΕΛ.ΑΣ στεγαστικόν επίδομα υπό τας αυτάς προϋποθέσεις, υπό τας οποίας είχε χορηγηθή το επίδομα τούτο εις τους στρατιωτικούς των Ενόπλων Δυνάμεων βάσει της ανωτέρω υπ' αριθμ. Φ.841.1/41/207083/1-12-1981 κοινής αποφάσεως του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Εθνικής Αμύνης. Τέλος, διά της υπ' αριθμ. 2076633/8788/0022/2-10-1989 κοινής αποφάσεως του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Δημοσίας Τάξεως (Β' 738/3-10-1989), η οποία εκυρώθη, αφ' ης ίσχυσε, διά του ως άνω άρθρ. 11 του ν. 1881/1990, εκορηγήθη από 1 Νοεμβρίου 1989, αφ' ότου έπαυσεν ισχύουσα η προγενεστέρα, υπ' αριθμ. 20472691/5822/0022/ 31-5-1989 κοινή απόφασις του Υπουργού Οικονομικών, του Υπουργού Εσωτερικών και Δημοσίας Τάξεως και του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας, μεταξύ άλλων, εις το στρατιωτικόν προσωπικόν της ΕΛ.ΑΣ. ολόκληρον το στεγαστικόν επίδομα, το οποίον είχε χορηγηθή

σταδιακώς εις το προσωπικόν τούτο δυνάμει της τελευταίας ταύτης κοινής υπουργικής αποφάσεως.

4. Επειδή εξ άλλου, διά του άρθρ. 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικος θεσπίζεται η ευθύνη του Ελληνικού Δημοσίου προς αποζημίωσιν εκ των παρανόμων πράξεων ή παραλείψεων των οργάνων του κατά την υπό τούτων άσκησιν της δημοσίας εξουσίας, η οποία έχει ανατεθή εις αυτά. Εκ της διατάξεως ταύτης συνάγεται ότι διά την κατ' εφαρμογήν αυτής έγερσιν αξιώσεως προς αποζημίωσιν απαιτείται, μεταξύ άλλων, όπως η πράξις ή η παράλειψις ή η υλική ενέργεια των οργάνων του Ελληνικού Δημοσίου είναι παράνομος, ήτοι διά ταύτης να παραβιάζεται κανών δικαίου, διά του οποίου προστατεύεται ωρισμένον ατομικόν δικαίωμα ή συμφέρον (πρβλ. Σ.τ.Ε. 3587/1997, 2171/2000). Περιλαμβάνει δε η αποζημίωσις αύτη, κατ' άρθρ. 298 του Αστικού Κώδικος, την αποκατάστασιν της θετικής και αποθετικής ζημίας του ζημιωθέντος. Ως εκ τούτου δε εις την αποζημίωσιν αυτήν περιλαμβάνεται τόσο η αποκατάστασις της ζημίας, την οποίαν υπέστη η υπάρχουσα πρό της παρανόμου πράξεως ή παραλείψεως των οργάνων του Ελληνικού Δημοσίου περιουσία του ζημιωθέντος, όσον και η αποκατάστασις της ζημίας, την οποίαν υπέστη ούτος διά της στέρησεως, συνεπεία της παρανόμου πράξεως ή παραλείψεως των οργάνων του Ελληνικού Δημοσίου, παροχών, τας οποίας μετά πιθανότητος, κατά την συνήθη πορείαν των πραγμάτων ή τας ειδικάς περιστάσεις, θα απεκόμιζεν ούτος, εάν δεν είχε χωρήσει η παράνομος πράξις ή παράλειψις των οργάνων του Ελληνικού Δημοσίου. Εκ τούτων, ειδικώτερον, παρέπεται ότι, εάν όργανον του Κράτους απομακρυνθή της δημοσίας υπηρεσίας, συνεπεία παρανόμου πράξεως της Διοικήσεως, δικαιούται το όργανον τούτο να αξιώση από το Ελληνικόν Δημόσιον αποζημίωσιν προς αποκατάστασιν της ζημίας, την οποίαν υπέστη εκ του ότι κατά την διάρκειαν της παρανόμου απομακρύνσεώς του εκ της δημοσίας υπηρεσίας δεν εισέπραξε το σύνολον των αποδοχών, τας οποίας θα εισέπραττεν, εάν δεν είχε παρανόμως απομακρυνθή της δημοσίας υπηρεσίας. Εις το σύνολον δε των αποδοχών τούτων περιλαμβάνονται και τα πάσης φύσεως και οιασδήποτε μορφής επιδόματα, τα οποία καταβάλλονται εις τα εν ενεργώ υπηρεσία τελούντα όργανα του Κράτους, έστω και αν τα επιδόματα ταύτα συναρτώνται, είτε κατά τον νόμον, είτε κατά την φύσιν των, προς ενεργόν εν τοις πράγμασιν υπηρεσίαν, υπό μόνην την προϋπόθεσιν ότι τα επιδόματα αυτά καταβάλλονται παγίως και κατά τακτά χρονικά διαστήματα εις τους τελούντας εν ενεργώ υπηρεσία. Ο τυχόν δε προσπορισμός ωφελείας εκ μέρους του παρανόμως απομακρυνθέντος της δημοσίας υπηρεσίας, λόγω ανυπαρξίας, κατά την διάρκειαν της παρανόμου παραμονής του εκτός της δημοσίας υπηρεσίας, των ειδικών συνθηκών, επί τη συνδρομή των οποίων χορηγούνται τα επιδόματα ταύτα, μη αίρων την έννοιαν της ζημίας, επί της οποίας θεμελιούται η ειδική αδικοπραξία του

άρθρ. 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικος, αλλά αποτελών, κατόπιν εκτιμήσεως των αποδείξεων, λόγον μειώσεως ή εκμηδενισμού της αποζημιώσεως, απαιτεί την προβολήν εκ μέρους του εναγομένου Ελληνικού Δημοσίου σχετικής ενστάσεως προς συμψηφισμόν ζημίας και κέρδους. Η έγερσις δε τιαύτης αξιώσεως υπό του παρανόμως απομακρυνθέντος της δημοσίας υπηρεσίας δεν κωλύεται εκ των διατάξεων των παραγρ. 1 και 2 του άρθρ. 16 του ν. 1405/1983 (Α' 180). Τούτο διότι, πέραν του ότι διά των τελευταίων τούτων διατάξεων ο νομοθέτης ούτε ηθέλησεν, ούτε άλλως τε ηδύνατο, συμφώνως προς την διάταξιν του άρθρ. 26 του Συντάγματος, να θεσπίση απαγόρευσιν εις το δικαστήριον να προσφύγη εις άλλην, εκτός της γραμματικής, ερμηνείαν του νόμου, διά της εγέρσεως τιαύτης αξιώσεως, ερειδομένης επί του άρθρ. 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικος, δεν επιδιώκονται μισθοί, συντάξεις, επιδόματα, χορηγίαί ή άλλαι αμοιβαί, αλλά ζητείται η αποκατάστασις ζημίας, προκληθείσης εκ της παρανόμου απομακρύνσεως οργάνου του Κράτους εκ της δημοσίας υπηρεσίας, μόνον δε προς προσδιορισμόν του ύψους της οφειλομένης αποζημιώσεως λαμβάνονται απλώς υπ' όψιν μισθοί, συντάξεις, επιδόματα, χορηγίαί ή άλλαι, πάσης φύσεως, αμοιβαί (πρβλ. Σ.τ.Ε. 2171/2000).

5. Επειδή εν προκειμένω διά της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως εγένοντο ειδικώτερον δεκτά τα εξής: Ο αναιρεσίβλητος, Αξιωματικός της ΕΛ.ΑΣ., διά του από 3 Μαρτίου 1990 π.δ. (Γ' 55) ετέθη εις αυτεπάγγελτον αποστρατείαν από 2-4-1989 με τον βαθμόν του Ταξιάρχου. Το ανωτέρω προεδρικόν διάταγμα ανεκλήθη διά του από 27-2-1991 ομοίου (Γ' 375), διά του οποίου ο αναιρεσίβλητος ετέθη εις αυτεπάγγελτον αποστρατείαν από 10-6-1990 με τον βαθμόν του Υποστρατήγου. Το τελευταίον τούτο προεδρικόν διάταγμα ανεκλήθη διά του 21-11-1991 π.δ. (Γ' 220), διά του οποίου ο αναιρεσίβλητος ετέθη εις αυτεπάγγελτον αποστρατείαν από 6-4-1991 με τον βαθμόν του Υποστρατήγου. Κατόπιν τούτου, το Ελληνικόν Δημόσιον κατέβαλεν εις τον αναιρεσίβλητον αποδοχάς ενεργείας διά το χρονικόν διάστημα από 1-6-1989 έως 6-7-1991, μειωμένας όμως κατά το στεγαστικόν επίδομα, το οποίον εθεωρήθη ως συνδεόμενον αρρήκτως προς την άσκησιν ενεργού υπηρεσίας. Ο αναιρεσίβλητος διά της ενώπιον του πρωτοδίκως δικάσαντος δικαστηρίου αγωγής του εζήτησε την αποκατάστασιν της ζημίας, την οποίαν είχεν υποστή εκ της μη καταβολής του στεγαστικού επιδόματος κατά το ως άνω χρονικόν διάστημα, κατά το οποίον, συνεπεία παρανόμων πράξεων των οργάνων του Ελληνικού Δημοσίου, δεν παρείχε πράγματι τας υπηρεσίας του. Η αγωγή αύτη του αναιρεσιβλήτου εγένετο δεκτή διά της πρωτοδίκου αποφάσεως, διά της οποίας υπεχρεώθη το Ελληνικόν Δημόσιον να καταβάλη εις τούτον 651.596 δρχ. από της επιδόσεως αντιγράφου του δικογράφου της αγωγής ταύτης προς το Ελληνικόν Δημόσιον και μέχρι πλήρους

εξοφλήσεως του χρηματικού ποσού αυτού. Επί εφέσεως του Ελληνικού Δημοσίου κατά της εν λόγω πρωτοδίκου αποφάσεως εξεδόθη η προσβαλλομένη απόφασις, διά της οποίας εγένετο δεκτόν ότι ευρίσκει έρεισμα εις τον νόμον η αξίωσις του αναιρεσιβλήτου προς αποζημίωσιν ίσην κατά το ύψος προς το χρηματικόν ποσόν του στεγαστικού επιδόματος, το οποίον ούτος, κατά την συνήθη πορείαν των πραγμάτων, θα εισέπραττε κατά το χρονικόν διάστημα από 1-6-1989 έως 6-7-1991, εάν δεν είχε μεσολαβήσει η παράνομος αποστρατεία του. Βάσει δε των σκέψεων τούτων, διά της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως απερρίφθη η υπό του αναιρεσειόντος Ελληνικού Δημοσίου ασκηθείσα έφεσις κατά της υπ' αριθμ. 4990/1994 αποφάσεως του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών.

6. Επειδή, εν όψει του εκτεθέντος εις την προηγουμένην σκέψιν περιεχομένου της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, διά της υπό κρίσιν αιτήσεως προβάλλεται παράβασις του νόμου, δεδομένου ότι η χορήγησις εις τους Αξιωματικούς της ΕΛ.ΑΣ. του στεγαστικού επιδόματος, περί του οποίου προβλέπουν η υπ' αριθμ. 20472691/5822/0022/31-5-1989 κοινή απόφασις του Υπουργού Οικονομικών, του Υπουργού Εσωτερικών και Δημοσίας Τάξεως και του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας και η υπ' αριθμ. 2076633/8788/0022/2-10-1989 κοινή απόφασις του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Δημοσίας Τάξεως, αμφοτέρων των κοινών αποφάσεων τούτων κυρωθεισών διά του άρθρ. 11 του ν. 1881/1990, προϋποθέτει άσκησιν ενεργού υπηρεσίας και πραγματοποίησιν των αντιστοιχών δαπανών και, ως εκ τούτου, το επίδομα αυτό, μη αποτελούν τμήμα των τακτικών μηνιαίων αποδοχών, δεν οφείλεται εις τους Αξιωματικούς της ΕΛ.ΑΣ., οι οποίοι, τελούντες, έστω και παρανόμως, εν αποστρατεία, δεν υπεβλήθησαν εις τας σχετικές δαπάνας και επομένως οι Αξιωματικοί ούτοι δεν δύνανται δι' αγωγής αποζημιώσεως, κατά το άρθρ. 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικος, να αξιώσουν την αποκατάστασιν της ζημίας, την οποίαν υπέστησαν εκ της μη καταβολής του επιδόματος αυτού κατά το χρονικόν διάστημα, κατά το οποίον ετέλουν εν τοιαύτη αποστρατεία. Ο λόγος όμως ούτος αναιρέσεως είναι απορριπτέος, ως νόμω αβάσιμος. Τούτο δε διότι, εφ' όσον, κατά την έννοιαν της παράγρ. 7 της κυρωθείσης διά του άρθρ. 10 του ν. 1284/1982 υπ' αριθμ. Φ.841.1/41/207083/ 1-12-1981 κοινής αποφάσεως του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Εθνικής Αμύνης, υπό της οποίας διέπεται ο τρόπος χορηγήσεως του στεγαστικού επιδόματος και εις τους Αξιωματικούς της ΕΛ.ΑΣ., το επίδομα τούτο καταβάλλεται εις τους δικαιούχους κατά μήνα και μάλιστα ανεξαρτήτως αν κατά το αντίστοιχον χρονικόν διάστημα υπεβλήθησαν ούτοι εις τας σχετικές δαπάνας, το εν λόγω επίδομα, καταβαλλόμενον παγίως και κατά τακτά χρονικά διαστήματα εις τους εν ενεργεία Αξιωματικούς της ΕΛ.ΑΣ., αποτελεί μέρος του συνόλου των αποδοχών των Αξιωματικών τούτων και

συνεπώς ο διά παρανόμου πράξεως της Διοικήσεως τεθείς εις αποστρατείαν Αξιωματικός της ΕΛ.ΑΣ. δικαιούται, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, δι' αγωγής αποζημιώσεως, ερειδομένης επί του άρθρ. 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικος, να αξιώση την αποκατάστασιν της ζημίας, την οποίαν υπέστη, λόγω μη καταβολής του στεγαστικού επιδόματος κατά το χρονικόν διάστημα, κατά το οποίον ετέλει παρανόμως εν αποστρατεία, δοθέντος ότι, κατά την συνήθη πορείαν των πραγμάτων, το επίδομα αυτό θα κατεβάλλετο εις τον Αξιωματικόν τούτον και κατά το εν λόγω χρονικόν διάστημα, εάν δεν είχε χωρήσει η ανωτέρω παράνομος πράξις της Διοικήσεως. Είναι δε αδιάφορον, από της επόψεως ταύτης, αν κατά τον νόμον, ως υπολαμβάνει το αναιρεσεϊόν Ελληνικόν Δημόσιον, η καταβολή του στεγαστικού επιδόματος εις τους Αξιωματικούς της ΕΛ.ΑΣ. συναρτάται προς άσκησιν εν τοις πράγμασιν ενεργού υπηρεσίας και κατά συνεκδοχήν πραγματοποίησιν των αντιστοιχών δαπανών. Κατ' ακολουθίαν τούτων, δεν παρέβη τον νόμον, ως αβασίμως προβάλλεται διά της κρινομένης αιτήσεως, το δικάσαν δικαστήριον, το οποίον διά της προσβαλλομένης αποφάσεώς του εδέχθη, κατά τα ως άνω εκτεθέντα, ότι ευρίσκει έρεισμα εις τον νόμον η ένδικος αξίωσις του αναιρεσιβλήτου προς αποζημιώσιν του ίσην, κατά το ύψος, προς το χρηματικόν ποσόν του στεγαστικού επιδόματος, το οποίον ούτος, κατά την συνήθη πορείαν των πραγμάτων, θα εισέπραττε κατά το χρονικόν διάστημα από 1-6-1989 έως 6-7-1991, εάν δεν είχε μεσολαβήσει η παράνομος αποστρατεία του.

7. Επειδή, κατά ταύτα, μη προβαλλομένου άλλου λόγου αναιρέσεως, η υπό κρίσιν αίτησις είναι απορριπτέα εν τω συνόλω της.

Διά ταύτα

Απορρίπτει την αίτησιν αναιρέσεως.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 26 Οκτωβρίου 2000 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 2001.

Ο Προεδρεύων Σύμβουλος Η Γραμματέας του Α' Τμήματος

Π. Χριστόφορος Ε. Κουμεντέρη